

**МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНКИ
ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА**

Анотація. Проведено аналіз теоретичних засад оцінки фінансового стану підприємства. Запропоновано відповідне методичне забезпечення, яке включає ряд етапів, завдань та методів для виявлення проблем та визначення шляхів покращення діяльності підприємства в сфері управління його фінансовими ресурсами.

Аннотация. Проведен анализ теоретических основ оценки финансового состояния предприятия. Предложено соответствующее методическое обеспечение, которое включает ряд этапов, задач и методов для выявления проблем и определения путей улучшения деятельности предприятия в сфере управления его финансовыми ресурсами.

Annotation. Analysis of theoretical bases of estimation of the enterprise financial state is conducted. A corresponding methodical provision is offered including some stages, tasks and methods for identification of problems and determination of ways to improve the enterprise financial management.

Ключові слова: стан, фінансовий стан, оцінка, методичне забезпечення, методи, фінансові показники.

Аналіз та оцінка фінансового стану підприємства є визначальним та найголовнішим завданням для визначення особливостей, тенденцій і перспектив розвитку підприємства та змін у його діяльності. Виходячи з такого погляду, перш за все, слід зрозуміти, що становить фінансовий стан підприємства в усій його багатогранності, а також вивчити підходи до його аналізу та оцінки. Проблема аналізу та поліпшення фінансового стану присвячено роботи вітчизняних та закордонних вчених, серед яких праці Бланка І. О., Олексюка О. С., Ковальова В. В., Стоянової Є. С., Шеремета А. Д., М. Крейніної, Е. Альтмана, Е. Хелферта, Ж. Рішара та ін. Однак наявний аналітичний інструментарій дослідження фінансового стану підприємства потребує подальшого розвитку. Поряд із окремими фінансовими показниками існує потреба проведення інтегральних оцінок, залучення думок експертів тощо.

Таким чином, метою статті є узагальнення теоретичних основ, а також формування методичного забезпечення аналізу та оцінки фінансового стану підприємства.

Поняття "стан" використовується в науці з часів Арістотеля. Протягом століть трактування цього терміна зазнало суттєвих змін: відбувся перехід від ототожнювання стану об'єкта з його якість, властивостями до діалектичного розуміння стану як засобу відображення змін: зміна виражається через щось відносно стале, стійке. Стан – це філософська категорія, котра відображає специфічну форму реалізації буття, фіксує момент сталості в зміні, розвитку, русі об'єктів у певний момент часу за певних умов. Це визначення має загальний характер і широко використовується

в різних науках. Як конкретно-наукове поняття стан описується конкретними характеристиками того чи іншого носія. Об'єкт чи явище – як сукупність властивостей реалізується через стан [1].

У такому розумінні фінансовий стан є складною характеристикою, що утворюється за допомогою значної сукупності показників, які відображають результати діяльності підприємства в сфері управління його фінансовими ресурсами (табл. 1).

Таблиця 1

Характерні риси поняття "фінансовий стан підприємства"

Фінансовий стан підприємства характеризується:	Джерело
1	2
фінансовою конкурентоспроможністю, тобто плато- і кредитоспроможністю, використанням фінансових ресурсів та капіталу, можливістю фінансової незалежності від зовнішніх джерел фінансування своєї діяльності, можливістю у належні терміни сплачувати свої зобов'язання перед державою та іншими господарючими суб'єктами	[2]
забезпеченістю фінансовими ресурсами, необхідними для нормальної виробничої, комерційної та інших видів діяльності, доцільністю та ефективністю їх розміщення і використання у фінансових взаємовідносинах з іншими суб'єктами господарської діяльності, платоспроможністю і фінансовою стійкістю	[3]

1	2
взаємодією всіх складових фінансових відносин підприємства, сукупністю усіх виробничо-господарських факторів	[1, с. 74]
ступенем його прибутковості та оборотності капіталу, фінансової стійкості та динаміки структури джерел фінансування, здатності розраховуватися за борговими зобов'язаннями	[4]
забезпеченістю власними оборотними коштами, оптимальним співвідношенням запасів товарно-матеріальних цінностей з потребами виробництва, своєчасним проведенням розрахункових операцій, платоспроможністю	[5]
рівнем його забезпеченості відповідним обсягом фінансових ресурсів, необхідних для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасних грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями	[6]

Згідно із Наказом Міністерства фінансів України, фінансовий стан підприємства – це сукупність показників, що відображають наявність, розміщення і використання ресурсів підприємства, реальні й потенційні фінансові можливості підприємства [7].

У цьому ж документі виділено значення задовільного та незадовільного фінансового стану. Задовільний фінансовий стан – це стійка ліквідність, платоспроможність та фінансова стійкість підприємства, його забезпеченість власними оборотними засобами та ефективне використання ресурсів підприємства.

Незадовільний фінансовий стан характеризується неефективним розміщенням ресурсів та неефективним їх використанням, незадовільною платоспроможністю підприємства, наявністю простроченої заборгованості перед бюджетом, з заробітної плати, недостатньою фінансовою стійкістю у зв'язку з несприятливими тенденціями розвитку виробництва та збуту продукції підприємства [7].

У найконцентрованішому вигляді фінансовий стан підприємства можна визначити як міру забезпеченості підприємства необхідними фінансовими ресурсами і ступінь раціональності їх розміщення для здійснення ефективної господарської діяльності та своєчасного проведення грошових розрахунків за своїми зобов'язаннями. Таке трактування суті поняття "фінансовий стан" дає змогу розуміти під ним характеристику діяльності підприємства, у якій знаходять відображення у вартісній формі загальні результати роботи підприємства, в тому числі й роботи з управління фінансовими ресурсами [4, с. 268].

Ураховуючи наведені твердження, слід зазначити, що формування певного фінансового стану підприємства залежить від результатів його виробничої, комерційної та фінансово-господарської діяльності.

Фінансова діяльність підприємства має бути спрямована на забезпечення систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів з метою забезпечення фінансової стійкості, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних та залучених коштів, сталого розвитку підприємства й ефективності його функціонування.

Саме тому оцінка фінансового стану є однією з найважливіших засад діяльності підприємств, яка надає інформацію стосовно того, на якій стадії розвитку і діяльності знаходиться підприємство та які кроки необхідно здійснити для його подальшого процвітання.

Оцінка фінансового стану підприємства має здійснюватись шляхом обчислення системи економічних показників, які характеризують господарсько-фінансове становище суб'єктів господарювання. До основних показників, що характеризують фінансовий стан підприємства, належать такі: прибутковість (рентабельність); оптимальний розподіл прибутку; оптимальні розміри власних оборотних активів, які забезпечують нормальний процес виробництва та реалізації продукції; наявність власних джерел формування оборотних активів в обсязі, достатньому для їх покриття; платоспроможність підприємства [4; 5].

Якщо підприємство досягає у вказаних напрямках необхідних оптимальних параметрів, його фінансовий стан є стійким. Якщо ж воно не отримує, наприклад, прибутку, який би забезпечував необхідний приріст власних фінансових ресурсів, його фінансовий стан не може бути стійким. Тому розгляд змісту, порядку розрахунку вказаних показників, їх взаємозв'язку і впливу на фінансовий стан дуже важливий для підприємства.

У табл. 2 подано методичне забезпечення оцінки фінансового стану підприємства.

Таблиця 2

Методичне забезпечення оцінки фінансового стану підприємства

Етапи	Завдання	Методи
1	2	3
1	Аналіз продукції підприємства та перспектив нарощування обсягів продажів	Аналіз перспектив розвитку галузі (експертне оцінювання, аналіз статистичної звітності)
2	Оцінка організаційної структури підприємства з позиції здатностей до прийняття своєчасних обґрунтованих рішень у сфері управління фінансовими ресурсами	Порівняння структури підприємства із структурами конкурентів галузі
3	Оцінка майнового стану підприємства	Аналіз основних засобів
4	Оцінка прибутковості підприємства та її динаміка	Розрахунок індексів рентабельності

Закінчення табл. 2

1	2	3
5	Оцінка своєчасності грошових розрахунків із стейкхолдерами: контрагентами, постачальниками, споживачами, клієнтами	Аналіз грошових потоків
6	Оцінка здатностей підприємства до швидкого погашення своїх зобов'язань	Абсолютні та відносні показники ліквідності
7	Оцінка фінансової стабільності підприємства	Відносні показники фінансової

		стійкості
8	Комплексна оцінка фінансового стану підприємства	Інтегральні показники

Так, головні завдання оцінки фінансового стану формуються виходячи із його головних внутрішніх та зовнішніх факторів і полягають переважно у такому [2; 6]:

- виявленні забезпеченості підприємства фінансовими ресурсами і перевірка їх цільового використання;
- оцінці ступеня виконання планових фінансових заходів, програм, плану фінансових показників;
- визначенні платоспроможності підприємства і ліквідності балансу;
- оцінці дотримання фінансової, розрахункової і кредитної дисциплін;
- оцінці ефективності використання капіталу;
- оцінці оборотності капіталу;
- оцінці ділової активності підприємства;

своєчасному виявленні й усуненні недоліків у фінансовій діяльності, пошуці резервів і можливостей економного, раціонального використання фінансових ресурсів та розробка конкретних заходів щодо втілення їх у виробничий процес.

Фінансовий стан є комплексним поняттям, що стосується результатів управління фінансово-господарською діяльністю підприємства. Тому методичне забезпечення його оцінки повинно враховувати не лише складові аналізу та оцінювання фінансових показників (як результату), так і передумов таких результатів (стан галузі, здатності організаційної структури до прийняття рішень, компетентність осіб, що залучені до управління фінансовими ресурсами тощо).

Наук. керівн. Порожняк О. О.

Література: 1. Головка В. І. Фінансово-економічна діяльність підприємства: контроль, аналіз та безпека / В. І. Головка, В. А. Мінченко, В. М. Шарманська. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 446 с. 2. Олексів І. Б. Проблеми аналізу та оцінки фінансового стану підприємства [Електронний ресурс] / І. Б. Олексів, Р. В. Фещур. – Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua>. – Назва з екрану. 3. Коробов М. Я. Фінансово-економічний аналіз підприємств / М. Я. Коробов. – К., 2000. – 378 с. 4. Смачило В. В. Оцінка фінансової стійкості підприємств / В. В. Смачило, Ю. В. Бутникова // Економічний простір : збірник наукових праць. – 2008. – № 20/2. – С. 35–40. 5. Грабовецький Б. С. Фінансовий аналіз та звітність : навч. посібн. Ч. 1 / Б. С. Грабовецький, І. В. Шварц. – Вінниця : ВНТУ, 2011. – 154 с. 6. Філімоненков О. С. Фінанси підприємств : навч. посібн. / О. С. Філімоненков. – 2-ге вид., переробл. і допов. – К. : МАУП, 2004. – 328 с. 7. Про затвердження Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації : Наказ Міністерства фінансів України № 2/23 від 04.01.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01>. – Назва з екрану. 8. Новый философский словарь. – 2-е изд., переработ. и дополн. – Мн. : Интерпрессервис ; Книжный Дом, 2001. – 1280 с.